

Szakszavaink honosítása

Békésy Pál
Mondat Kft.

Az ólomszedés korszakában a nyomdaipar egy zárt szakemberekből álló csoportot jelentett. Ez a csoport saját nyelvezetet használt, a szakszavak elsősorban a német nyelvterületből honosodtak meg. Mindenki büszkén és természetesen használta az olyan szakkifejezéseket, mint *winkel*, *ciceró*, *kvadrát* stb. Bár voltak próbálkozások a szakszavak honosítására, a szakma többnyire nem fogadta el a javaslatokat. Nem is volt ezzel semmi gond.

A változást a számítógép megjelenése hozta. Hirtelen minden ember számára elérhetővé vált a nyomdászszakmának fenntartott oldalkialakítás lehetősége. Bárki, különösebb előképzettség nélkül újságot, könyvet készíthetett, ha megtanulta a programok használatát. Ezzel együtt a nagy, operációs rendszereket gyártó cégek elkezdték szoftvereik fordíttatását, lokalizálását. Az volt a feltételük, hogy mindent le kell fordítani. És ebben a hatalmas munkában sokszor olyan emberek vettek részt, akik a szakmáról keveset tudtak. Ezekben a hősidőkben került bele a máig vitatható „tájolás” szó a nyomtatás paramétereinek beállítására szolgáló párbeszédablakba. Bár a legtöbb ember megszokta, én nem tudok megbékélni ezzel a – térképészetben használatos – szóval. A papírnak ugyanis nem tájolása, hanem helyzete van. Így beszélhetünk fekvő helyzetű és álló helyzetű papírról, de a fekvő tájolású papír szakmaidegen fordítás. És mégis megmarad, mert egyes neves szoftvergyártók ragaszkodnak hozzá.

Kevesen emlékeznek arra a vitára, ami régen a honlap és ottlap körül folyt. Mára csak mosolyogni lehet az ottlap fordításán, pedig a honlap mellett egy darabig ezt is lehetett olvasni. Hiába, a felhasználók hamar eldöntik, mit akarnak használni, és amit nem fogadnak el, az eltűnik. Kazinczy korában a sinus függvényt kebelnek, míg a cosinus függvényt pótkebelnek akarták magyarosítani, az arccos függvény a visszáspótkebel elnevezést kapta volna, de végül maradtak az eredeti latin függvénynevek, ami talán nem is baj.

Azt hiszem, a jól eltalált magyar kifejezés mindig megmarad, ezekre nagy szükség van, hiszen a korábban kizárólag a nyomdaiparnak szánt programok most bárki számára hozzáférhetőek, s csak akkor fogják a honosított verziót telepíteni a gépre, ha annak lokalizált szakszavait használni akarják. Nagyon örültem, hogy a szedőszakma néhány kifejezése megmaradt a mai oldalkialakító programokban. Annak azonban kevésbé, hogy egy fordító a régóta nem használt hüvelyk mértékegységet erőltette a mai kor emberére. Ezzel azt a helyzetet teremtette meg, hogy önmagában hüvelykként használjuk, de a nyomtatók felbontásának jellemzésére már nem pph a rövidítés, hanem dpi. Ebben semmi logika sincs. Ugyanez a helyzet a pixel képpont fordításának erőltetésével. Ráadásul ezt már kp vagy kpp rövidítésként is megtalálhatjuk. Mivel a szakirodalom zöme angol nyelven érhető el, és sajnálatos módon a magyar nyelvű publikációk száma kevés, ez a lokalizált megoldás inkább zavart eredményez. Közben megjelentek újabb egységek is, így a voxel és hogel. Ezekkel mit lehet majd kezdeni? Hiszen az eredeti angol szó is szóalkotás során jött létre két önálló angol kifejezésből. Amennyiben nem lesznek honosítva, mi indokolja az inch és pixel lokalizálását? Még nem késső visszatérni rájuk. Sokkal könnyebb lenne eligazodni az interneten, ha inch és pixel lenne a programokban. Pont ezért nem lett magyarra lefordítva az RGB és CMYK színterek rövidítése. És

senki sem ellenkezett, mindenki számára természetes, hogy ezek az angol rövidítések találhatóak minden magyarra fordított programban. A német nyelvterület nagy, ott úgy döntöttek, hogy ezeket is lefordítják, de a magyar nyelvterület kicsi, mi akkor döntöttünk jól, amikor a színterek kezdőbetűit angolul hagytuk.

A color management – vagy ahogy mindenki elfogadta, színkezelés – rengeteg új szóval teszi próbára a fordítók ötletességét. Szerencsére a „Rendering Intent” leképezési mód fordítását rögtön elfogadták a felhasználók, és a többi új keletű angol kifejezés magyar megfelelőjét is. Talán éppen azért, mert maga a színkezelés is olyan, amit a legtöbb embernek tanulnia kell. Ma már természetes a „Spot color” „Direk szín” fordításának használata. Közben azért voltak változások, s a perceptuális leképezés érzethelyes fordítása a helyesebb aránytartó fordításra változott, ezzel is bebizonyítva, hogy szabad módosítani. Van azonban olyan eset is, amikor a szoftverek miatt kell némely fordítást megváltoztatni, akár egy olyan szóét is, melyet a szakma régóta használ. Ez történik most a „Gamut”, eddigi jól bevált „Megjeleníthető színtartomány” fordításával.

Sajnos a párbeszédablakokban nincs ennyi hely, nem lehet leírni az „Out of Gamut” helyére azt, hogy „Megjeleníthető színtartományon kívül”, egészen egyszerűen azért, mert nem fér el. Deák Jahn Gábor barátomnak támadt egy ötlete: a zene tudomány területéről a hangterjedelem kifejezés mintájára használjuk a „Színterjedelem” fordítást. Első hallásra megszerettem. Érthető, mindenki tudja, mit is jelent, és a programokban kevesebb helyet foglal. Az „Out of Gamut” fordítása így „Színterjedelmén kívül” lett. Úgy tűnik, ezt is elfogadta a szakma, és egyre több helyen találkozom vele. Nem tudom, ki kezdte el először alkalmazni, vagy másnak is ez a társítás volt nyilvánvaló, de a végeredmény szempontjából ez lényegtelen. Szerencsére a rossz példák mellett egyre több jó példát is talál az ember, ami öröndetes.

Rengeteg szakkifejezés ér el hozzánk, és ahhoz, hogy nyelvünket megőrizzük, egyeseket átveszünk, másokat magyar megfelelővel helyettesítünk. Ennek felelőssége a miénk. Ha jól élünk vele, nyelvünk gazdagodik, ha rosszul, szegényebbek leszünk.

Hatodik alkalommal kerül kiírásra a GPwA pályázat!

Cél

A papír-, nyomda- és csomagolóipar területén végzett kiemelkedő környezetközpontú vállalatirányítási tevékenység, környezetkímélő technológiák alkalmazása, valamint a papír-, nyomda- és csomagolóipar környezettudatosságának fejlesztése területén végzett tudatformáló, példamutató tevékenység elismerése.

Kategóriák: Az Év Zöld Papírkereskedője – Az Év Zöld Nyomdája – Az Év Zöld Csomagolóanyag-gyártója

A GPwA 2016 partnerei:

Fővédnökök: Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület • Csomagolási és Anyagmozgatási Országos Szövetség • Prosystem Print Kft. • X-Rite Pantone. **Támogatók:** Canon Hungária Kft. • Eurotronik Zrt. • Grafika Kereskedelmi Zrt. • Heidelberg Magyarország Kft. • **hubergroup** Hungary Kft. • Igepa Paper Hungary Kft. • Jura Trade Kft. • Konica Minolta Magyarország Kft. • Ricoh Hungary Kft. **Médiapartnerek:** Magyar Grafika • Nyomdavidág • PRINTinfo

A GPwA 2016 szervezője: a Mérnök és Nyomdász Kft., projektvezető: dr. Schulz Péter.

Jelentkezés: a részvételi szándékot rögzítő Pályázati dokumentáció beadási határideje: **2016. június 30.**

További részletek: +36/20/970-4807;
www.p-e.hu GPWA/AZ AKTUALIS PÁLYÁZAT

